

י"ג באדר ב' תשפ"ב, 16.3.2022

גיליון מס' 797

פרשת צו

מוכנים להקריב?

מאת גדעון ישראלי, עין הנצי"ב

פרשת צו מכניסה אותנו לעומק ספר "ויקרא".

ישנם מספר נושאים המאפיינים את ספר ויקרא המכונה גם "תורת כהנים"

מהו אופיו של ספר ויקרא?

מדרש-רבה, בתחילת פרשת בראשית (בראשית רבה, מהדורת תאודור- אלבק, פרשה ג, עמ 21), נותן סימן אופייני לספר ויקרא: "שהוא מלא הלכות רבות". ואמנם, ספר ויקרא, שהוא בעיקרו ספר הלכה, מכיל (לפי מניין המצוות של הרמב"ם) מאתיים ארבעים ושבע (247) מצוות, כ-40% מתר"ג המצוות. פרקי הסיפור המשובצים נועדו כביכול להקל במעט על הלימוד הרצוף של החומר העיוני. ריכוז-מצוות זה נועד אולי, להבליט את החשיבות של ההלכה ואת הדרישה הקטגורית לחיי הלכה. הוא מתחיל בהלכה ומסיים בהלכה. פסוקו האחרון של הספר רומז אף הוא לעניין זה: "אֱלֹהֵי הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי" (כז, לד). התחושה היא שפרק כ"ז נעקר ממקומו הטבעי ונראה שעבר לסיום הספר, אולי, כפי שאמרנו, כדי "להשאיר טעם" הלכה בפי הלומד.

המרכיב העיקרי בספר ויקרא הוא תורת הקרבנות. זוהי סוגיה מחשבתית שקשה להבנה וקשה ללימוד. האם נושא הקרבנות הוא מציאותי או שניתן להתחמק ממנו ולעקוף אותו?

בתשובה לשאלה זו יש להזכיר את דברי הרמב"ם הכותב בפירושו על המשנה לסוף מסכת מנחות: "ראוי לאדם להתעסק בדברי הקרבנות ולשאת ולתת בהם ולא יאמר 'הרי הן דברים שאין צורך להן בזמן הזה' כפי שאומרים רוב בני האדם". הרמב"ם רואה צורך לעורר מוטיבציה ללימוד נושא חשוב זה כדי לדחות את הטענה שהדברים אינם אקטואליים, "שאין צורך להן בזמן הזה". אם הרמב"ם, בגלות, ראה צורך לעורר מוטיבציה כזאת, הרי ההיגיון הפשוט אומר שאנחנו היושבים על אדמתנו, ומקום המקדש לכאורה ממש בידינו, נדרשים לכך על אחת כמה וכמה. בהקשר זה נזכיר גם את דבריו של ר' ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל "החפץ חיים", שפורסמו ב"קריאה קדושה" שהפיץ בישיבתו: "החובה עלינו להכין את עצמנו בלימוד דיני הקודש והמקדש וענייני הקרבנות, כדי שנוכל להתראות לפני משיח צדקנו, כי כבר אנו מוכנים לביאתו, ואז בוודאי ישלח לנו את אליה הנביא ומשיח צדקנו במהרה בימינו אמן". כלומר, עצם העיסוק בתורת-הקרבנות יחזק אצל לומדי התורה את האמונה והתקווה לבניין בית המקדש והשבת העבודה על מכונה, והוא חשוב לנו מבחינה דתית ולאומית. על פי בעל החפץ חיים יש לתת ללומד את ההרגשה ש"הנה אנו מכינים את עצמנו לביאת- המשיח", כי הרי אם יבוא משיח במהרה, ואנו לא נלמד ולא נהיה מוכנים, כיצד נעמוד בפניו ולא נבוש?

הקרבנות נועדו מעיקרם לשמש דרך לעבודת ה'. דרך הקרבנות מודה האדם לבורא על חסדיו המרובים ומביע את כניעתו ואת כמיהתו לבורא. הקרבנות לא היו מעולם רק ויתור זמני ליצרים פרימיטיביים של האדם, ויתור שעתידי להתבטל עם התפתחות האדם והשתחררותו מיצריו.

קיים דיון מתמשך על הקרבת הקרבנות, לא נדון בכולו במסגרת המצומצמת שלפנינו, אבל אומר מספר דברים בסוגייה זו. לצדה של עבודת ה' באמצעות הקרבת הקרבנות, הייתה גם התפילה. אנו מוצאים את האבות גם מקריבים קרבנות וגם מתפללים. כשם שהתפילה מביעה בדיבור את כניעתו וכמיהתו של האדם אל הבורא, כן צריך האדם להביע את שלמות רגשותיו וכנותם על ידי עשיית המעשה, על ידי הקרבת הקרבן, והקב"ה בוחן אותו גם בזה וגם בזה.

לאחר החורבן נתחברו תפילות נוספות (כגון סדר הקרבנות בתפילת השחר או תפילות המוספין) כתחליף זמני לקרבנות עד שנוכל לשוב ולהקריבם, כשייבנה המקדש במהרה בימינו. התפילות הללו אינן שלב מתקדם בעבודת ה', אלא תחליף לקרבן, תחליף שנולד משום שבעוונותינו הרבים חרב בית מקדשנו "ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, מפני היד שנשתלחה במקדשך".

כל יהודי מצווה לחנך את עצמו לחוש בלבו אבל וצער על חורבן בית-המקדש וכמיהה לבניינו. לכמיהה זו יש ביטויים רבים בסידור התפילה, ומן הראוי שנברר לעצמנו את משמעותם. בכל יום, בכל אחת מתפילותינו, אנו מבקשים בתפילת העמידה: "והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל... תקבל ברצון" (עבודה = עבודת הקרבנות) גם בתפילת המוסף בשבתות ובמועדים אנו מבקשים: "והביאנו לציון עירך ברינה... ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם".

כיחידים וכציבור השואפים להיות מי שפיהם ולבם שווים, אנחנו לכאורה חייבים לשאוף שאיפה פְּנָה להשבת עבודת הקרבנות.

כל עוד לא נמצא דרך חלופית או הסבר אחר המניח את הדעת, אלו פני הדברים.

מעבר לכל הנזכר לעיל, ספר "ויקרא" הוא ספר המעבר בין ספר שמות הבנוי ממשימות לאומיות הבונות את עם ישראל, לבין הספרים "במדבר" ו"דברים" המכינים את עם ישראל למשימתו המרכזית: כיבוש והתיישבות בארץ ישראל.

גדעון ישראלי, בן 71. בן וחבר קיבוץ עין הנצי"ב. אב ל-4 וסב ל-11. עובד כ"מקדם התיישבות" בחברה הכלכלית של המועצה האזורית עמק המעינות.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6> תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il